

batava mocht maken, dus niet alleen die van mossen. In 2010 opende Gerhard Cadée zijn rubriek 'Kleurrijk palet voor planten' in *Natura* met Kouwels' afbeelding van heelkruid in dat boek.

Kouwels overleed op 21 januari 1888 in Zoeterwoude. Drie weken later werd hij herdacht tijdens de wintervergadering van de Botanische Vereniging.

Literatuur

- Bruch, Ph., W.Ph. Schimper & W.T. von Gümbel. 1836-1855. *Bryologia europaea seu genera muscorum Europaeorum monographice illustrata*. Stuttgart.
- Bruijn, J. de. 2013. Steenbewonende mossen van Capelle aan den IJssel tot Cadzand C Notities uit het veld. *Buxbaumiella* 95: 19B32.
- Cadée, G.C. 2010. Kouwels. Kleurrijk palet voor Planten. *Natura* 107: 73.
- Dozy, F. & J.H. Molkenboer. 1844 (Aug.). *Muscorum frondosorum novae species ex Archipelago Indico et Japonica*. Leiden, en (Nov.). *Ann. Sci. Nat., Bot. Sér. 3*, 2: 297-316.
- Dozy, F. & J.H. Molkenboer. 1845-1848[-1854]. *Musci frondosi inediti archipelagici indici [, sive descriptio et adumbratio muscorum frondosorum in insulis Java, Borneo, Sumatra, Celebes, Amboina, nec non in Japonia nuper detectorum minusve cognitum]*. Leiden.

Dozy, F. & J.H. Molkenboer. 1854-1870. *Bryologia javanica seu descriptio muscorum frondosorum Archipelagici indici iconibus illustrata*. Leiden.

Kops, J. et al. 1800-1934. *Flora batava*, 28 delen.

Auteursgegevens

A. Touw, Lokhorst 53, 2352 KE Leiderdorp
touwa@casema.nl en dries.touw@naturalis.nl

Abstract

Arnold Kouwels, the nineteenth century predecessor of Koos Landwehr

Arnold Jacobus Kouwels (1824-1888) was a botanical illustrator famous among contemporary Dutch botanists, but has become a forgotten man because we are not used to listing draughtsmen as co-author of our botanical publications. Molkenboer and Dozy enlisted him to illustrate Indonesian mosses for their magnum opus *Bryologia javanica*, in the same detailed way as in *Bryologia europaea*. Of numerous species these remain the most detailed illustrations produced ever. In order to do this job Kouwels learned to analyse and prepare moss parts so skilfully that Van der Sande Lacoste considered his skills greater than his own. Besides, Kouwels illustrated other botanical publications such as volumes 13-18 (1868-1888) of the prestigious *Flora batava* project.

31 Nieuwe soorten korstmossen en lichenicole fungi voor Nederland

Maarten Brand, Laurens Sparrius & André Aptroot

Inleiding

Na het verschijnen van de laatste aanvullingen op de standaardlijst van de Nederlandse korstmossen (Aptroot et al. 2009) is het enige tijd stil gebleven en zijn slechts incidenteel nieuwe soorten gemeld. In dit artikel beschrijven we vondsten van nieuwe soorten, voornamelijk op basis van herbariummateriaal van de eerste auteur. Het gaat om 7 nieuwe korstmossen, die alle van één vindplaats worden vermeld en kort worden toegelicht. Daarnaast zijn 24 korstmosparasieten nieuw voor Nederland. In veel gevallen gaat het om langer geleden verzameld herbariummateriaal dat pas in de afgelopen jaren op naam is gebracht. Dit

werd mogelijk door de sterk toegenomen kennis over deze lastige groep, waarvan de meeste soorten pas in de laatste dertig jaar beschreven zijn. Ook doen we een voorstel voor een Nederlandse naam voor de korstmossen, met uitzondering van *Epigloea grummannii*. Achter de soortnaam zijn de auteurs en het publicatiejaar vermeld, alsmede het BLWG-soortnummer.

Korstmossen

***Chaenotheca phaeocephala* (Turner)
Th. Fr. (1861) – Grof schorssteeltje –
7393**

Wijdverspreide soort op oude bomen met zure schors en hout in koele streken van

Noord- en Midden Europa, Noord-Amerika en Azië. Vondsten in West-Europa zijn bijzonder schaars. In Oost-Europa is de soort in het laagland al wat algemener. De soort is gemakkelijk te herkennen aan het dikke grijze thallus, forse zwarte gesteelde apotheciën met gele berijping op het excipulum en de voor *Chaenotheca*'s kenmerkende bruine sporenmassa.

Heino, Stationsweg (tegenover nr. 22, zuidzijde), op oude *Quercus* langs laan aan rand weiland, met verspreide villa's, coörd. 212.1-493.9, 30-7-2011, hb. Brand 62683.

Heino, Stationsweg, bij nr. 19, oude *Quercus* langs laan aan rand weiland, met verspreide villa's, in schorsspleten aan N-zijde van 2de boom O. van nr. 19, coörd. 211.9-493.7, 30-7-2011, hb. Brand 62679.

Collema coccophorum Tuck. (1862) – Tweecellig geleimos – 7394

Wereldwijd verspreide look-a-like van *Collema tenax* met randlobben en alleen met zekerheid te herkennen aan de tweecellige (en dus niet muriforme) ascosporen.

Zeeuws Vlaanderen, Zaamslag, Begraafplaats, op open zandig-kleiige grond op begraafplaats. Coörd. 52.5-370.2, 17-8-2011, hb. Brand 62833.

Epigloea grumannii Döbbeler (1984) – 7395

Epigloea's behoren tot de kleinste lichenen van ons land en bestaan voornamelijk uit *Coccomyxa*-groenalgen. De apotheciën zijn niet veel groter dan een tiende mm en lijken bij droogte op een zuignap of zwembandje. De soort is uitsluitend microscopisch te determineren. Gewoonlijk groeien *Epigloea*'s op dood organisch materiaal en algenfilms op relatief open plekken waar ook soorten als *Thelocarpon* te vinden zijn.

Wolfheze, Wodanseiken, westelijke eiken bij bruggetje over sprenge, op rottend hout van liggende, dikke boomstam, coörd. 183-444.9, 18-9-1999, hb. Brand 39610.

Lecidea exigua Chaub. (1821) – Gladde witkorst – 7399

Een zelden gevonden soort, waarvan hooguit enkele tientallen vondsten uit Europa bekend zijn. In de ons omringende landen is de soort bovendien verdwenen of nooit

gevonden. De soort lijkt op een kleine, bleke *Cliostomum griffithii* en is KC+ oranje en UV+ roze.

Ruurlo, Groenlose Weg bij Scheidijk, op jonge *Quercus* in berm van parallelweg, coörd. 232.3-452.4, 7-9-2006, hb. Brand 54357.

Micarea xanthonica Coppins & Tønsberg (2001) – Groengeel mosoogje – 7398

Deze Atlantische soort is pas kort geleden beschreven en komt verspreid voor in West-Europa en Noordwest-Amerika. De soort lijkt op de groene *Micarea viridileprosa*, maar is gelig groen van tint en C+ oranje (in plaats van rood).

Eelde, W van begraafplaats, op steilkant van sloot, hoge wal, exp. O, onder rij oude bomen, rand parkeerplaats, coörd. 233.5-572.6, 15-9-2006, hb. Brand 54006.

Opegrapha sorediifera P. James (1962) – Soredieus schriftmos – 7397

Langs de Noord-Atlantische kust van Groot-Brittannië, Ierland en langs de Oostzeekust is *Opegrapha sorediifera* een vrij algemene soort. In Nederland is door lichnologen lang naar deze soort gezocht, maar tot dusverre is er slechts één vondst. Deze soredieuze *Opegrapha* is bijzonder onopvallend. De vondst betreft een paar vierkante centimeter op de zijkant van een stukje schors van een oude populier.

Vlieland, Bosrand N van Kooisplek (bij aftakking ruitepad van fietspad), op *Populus* aan ruitepad langs bosrand, coörd. 132.1-590.0, 4-9-2005, hb. Brand 51065.

Physcia dimidiata (Arnold) Nyl. (1887) – Rotsvingermos – 7396

In de zuidelijke Ardennen is deze soort al regelmatig te vinden op schuin aflopende mineralenrijke rotswanden van schist. De soort heeft een voorkeur voor iets voedselrijke, niet te zure, maar ook niet kalkrijke steenoppervlakken. De soort komt in Europa hoofdzakelijk voor in continentale gebieden. Buiten Europa komt de soort voor in berggebieden in de (sub)tropen en westelijk Noord-Amerika.

Gulpen, Wittem, kasteelpark, op zandsteen van kasteel, exp. N, bij O rand van meest N muur, coörd. 191.9-313.7, 12-9-2009, hb. Brand 57998.

Lichenicole fungi

Het tweede deel van het overzicht van nieuwe soorten bestaat uit lichenicole fungi. Een toelichting per soort laten we achterwege. De meeste soorten zijn alleen met specialistische literatuur op naam te brengen. Een goed vertrekpunt is de website www.lichenicolous.net. Belangrijk om te weten is dat vrijwel alle soorten gastheerspecifiek zijn. Bij alle vondsten is daarom de naam van het korstmos vermeld waarop de soort groeide. Wanneer een parasiet van meer dan één gastheer bekend is, gaat het vaak om verwante soorten.

Abrothallus parmotrema Diederich (2011) - 7402

Wassenaar, Ganzenhoek, op *Salix* in bosje tussen dennenbos, op dode, omgevallen boom, coörd. 84.7-464, 8-10-2000, op *Parmotrema perlatum*, hb. Brand 41024.

Acremonium lichenicola W. Gams (1971) - 7403

Halfweg, ZW van Ruigoord, op opgespoten zand, (ca. 20 jaar geleden), open grazige plek, kalkrijk zand, coörd. 110.7-491.1, 16-12-1996, op *Cladonia humilis*, hb. Brand 35592.

Wassenaar, Raaphorst, op oude *Quercus* aan bosrand, coörd. 87.7-460.8, 2-10-1993, op *Hypogymnia physodes*, hb. Brand 30457.

Ameland, Hollumer bos, op *Quercus* in bos, tussen dennenbos, coörd. 170.5-606.4, 25-9-1993, op *Cladonia fimbriata*, hb. Brand 30434.

Arthonia almquistii Vain. (1883) - 7367

Lelystad, Marina, op basalt van IJsselmeerdijk, coörd. 160.3-507.1, 1-11-2009, op *Porpidia sore-dizodes*, hb. Aptroot.

Arthonia clemens (Tul.) Th. Fr. (1867) - 7405

Hardenberg, Sibculo, begraafplaats, op grote begraafplaats, op zand, open, maar beschut gelegen, betonnen grafzerk, coörd. 240.2-500.1, 7-9-2000, op *Lecanora dispersa*, hb. Brand 42039.

Bolsward, Exmorra, NH kerk, op baksteen van dorpskerk, coörd. 160.1-563.1, 28-6-1992, op *Lecanora dispersa*, hb. Brand 27517.

Noord Beveland, 2 km NO v. Wissekerke, Roompotdijk, Oostnol, op vilvoordse zandsteen, hoog op dijk, coörd. 42.4-402.4, 20-8-1992, op *Lecanora dispersa*, hb. Brand 28904.

Zuidhorn, Enumatil, kerk, op kerk van rode baksteen, coörd. 223.1-581.4, 5-6-1991, hb. Brand 25906.

Rottumerplaat, huis, op eternieten dak (9 jaar oud), coörd. 229.1-617.1, 28-5-1977, op *Lecanora dispersa*, hb. Brand 3341.

Arthonia molendoi (Heufl. ex Frauenf.)

R. Sant. (1986) - 7406

o.a. Schiermonnikoog, jonge duinen bij paal 2.5, op *Sambucus*, verspreide struiken in jonge duinen, coörd. 204.79-610.67, 11-9-2009, op *Xanthoria parietina*, hb. Brand 57707.

Ameland, Hollum, NH kerk, op baksteen van vrijstaande kerk, Z-zijde, coörd. 171.8-605.5, 25-9-1993, op *Caloplaca saxicola (tegularis)*, hb. Brand 30438.

Overflakkee, Middelharnis, NH kerk, op grote vrijstaande kerk van baksteen en eocene kalksteen, exp. Z, coörd. 70.6-419.4, 13-7-1991, op *Caloplaca decipiens*, hb. Brand 26420.

Cercidospora epipolytropa (Mudd)

Arnold (1874) - 7400

Obdam (NH), station, perron, W-deel, op baksteen met ijzer, coörd. 122.4-521.3, 18-9-1992, op *Lecanora polytropa*, hb. Brand 29234.

Drenthe, Emmen, Noordbargo, hunebed D48, op graniet, groot granietblok ('hunebed') op kleine open plek in bos, coörd. 254.7-532.2, 15-10-1988, op *Lecanora polytropa*, hb. Brand 19744.

Cercidospora ulothii Körb. (1865) - 7401

Sliedrecht, Merwededijk W van spoorbrug, op basalt dijk, exp. Z, steil, deels door gras overgroeid, coörd. 110.3-426.2, 14-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32260.

Boven Hardinxveld, dijk van Merwede, 0.7 km O van kerk, op basalt van dijk, exp. Z, open, ca. 45°, coörd. 121.1-426.2, 14-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32282.

0.7 km WZW van Lekkerkerk, Lekdijk, op basalt van dijk, exp. ZO, boven met brandnetels, coörd. 105.9-433.9, 19-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32353.

0.5 km W van Ameide, Lekdijk, op basalt van steile dijk, exp. N, beschut achter rietland, coörd. 125.2-441.4, 23-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32426.

0.8 km W van Ameide, 0.3 km O van Tienhoven, Lekdijk, op basalt van steile dijk, exp. N, coörd. 125-441.6, 23-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32437.

1.3 km O van Langerak, Lekdijk, op basalt van dijk, exp. N, coörd. 122.7-439.3, 23-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32462.

Kinderdijk, dijk van Noord, op basalt van dijk, exp. WZW, open, coörd. 102.7-432.6, 29-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32466.

2.2 km W van Jaarsveld, Lekbanddijk, op basalt van dijk, exp. Z, deels overgroeid met o.a. *Urtica* en *Rubus*, coörd. 128.6-443.7, 23-4-1995, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 32387.

Hilvarenbeek, NH kerk, op baksteen op muurtje om kerkhof, coörd. 137.5-388.4, 4-7-1993, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 33223.

Rotterdam, Z van Kralingen, Nesserdijk, op basalt van dijk van Nieuwe Maas, exp. WZW, coörd. 95.5-435.3, 12-5-1993, op *Lecanora muralis*, hb. Brand 29566.

Chaenothecopsis vainioana (Nádv.)

Tibell (1979) – 7407

Apeldoorn, 't Loo, Oude Sprengen, op oude *Quercus* aan bosrand, coörd. 193.45-472, 23-6-1982, op *Calicium salicinum*, hb. Brand 11147b.

Dacampia rufescentis (Vouaux) D.

Hawksw. (1986) – 7408

Terschelling, Boschplaat, derde duintjes bij grote kaap, op steile N-helling van duin, coörd. 162.3-604.9, 17-5-1983, op *Peltigera canina*, hb. Brand 15848; *ibid.*, op *Peltigera rufescens*, hb. Brand 15848.

Didymellopsis pulposi (Zopf) Grube &

Hafellner (1990) – 7409

Noordwijk, duin N van Langevelder Slag, bij Z eind van voorm. Limburg Stirumkanaal, op steile N-helling in duin, coörd. 93.3-479, 10-1997, op *Collema tenax*, hb. Brand 37101.

Maasvlakte, N-deel, W van Aziëweg, 0.4 km Z van Maasmond, op droog zandig veld met schaars gras, coörd. 62.5-444.3, 22-9-1995, op *Leptogium schraderi*, hb. Brand 33594b & 33595.

Heemskerk, duin ca. 300 m van strand, Oceaan, duinpan, coörd. 101.7-504.8, 19-6-1991, op *Collema tenax*, hb. Brand 25975.

Zandvoort, duinen bij paal 63, ca. 200 m van zee, open duin, N-helling, *Tortulo-Phleetum*, coörd. 97.5-490.2, 4-11-1989, op *Collema tenax*, hb. Brand 21094.

Noordwijk, Langevelder Slag, open duin, *Tortulo-Phleetum*, bij gesloopte bunker, coörd. 93.27-479.2, 10-1979, op *Collema tenax*, hb. Brand 9206.

Epicladonia sandstedei (Zopf) D.

Hawksw. (1981) – 7410

Terschelling, West, jonge duintjes W van Groene Strand, op jong, laag duin, coörd. 142.3-597.3, 23-8-1995, op *Cladonia humilis*, hb. Brand 33184.

Terschelling, Hoornse bos, ZO deel, op steilkan-ten in *Pinus*-bos, coörd. 152.3-601.8, 22-8-1995, op *Cladonia grayi (cryptochlorophaea)*, hb. Brand 33169.

Terschelling, NO van Gritjeplak, ter hoogte van strandpaal 6.2, op jong duin, landzijde van eerste vallei, coörd. 143.77-601.05, 19-10-1990, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23965.

Oostelijk Flevoland, Roggebotzand, 0.5 km NO van Roggebotplas, op steil zandwalleetje, rand bospad, exp. N, coörd. 183.7-508.8, 3-6-1990, op *Cladonia humilis*, hb. Brand 23340b.

Schiermonnikoog, duin W van Prins Bernhardweg, op steilkant in jong duin, coörd. 207.7-611.9, 24-6-1990, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23445.

Den Haag, Kijkduin Westduinpark, in droge duinvallei, coörd. 76.1-454.9, 8-7-1989, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23467.

Ameland, Lange Duinen, buitenste duin ter hoogte van paal 4.8, op laag duintje in met riet begroeide vallei, coörd. 172.4-608.5, 19-10-1989, op *Cladonia humilis*, hb. Brand 21062.

Windgat, Stekelhoekduin, open duin, coörd. 64.1-431, 12-10-1985, op *Cladonia pocillum*, hb. Brand 12545c.

Bloemendaal, Kennemerduinen, terrestrisch in duin, 1900 m van strand, coörd. 100.5-493.4, 1-10-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23689.

Langs heidegreppel bij St. Anna bij Nijmegen, coörd. 187-427, maart 1856, op *Cladonia cervicornis*, leg. Th. Abeleven, hb. Brand h2841.

Epicladonia stenospora (Harm.) D. Hawksw. (1981) – 7411

Schiermonnikoog, tussen Kobbeduinen en Willemssduin, W van slenk paal 11, op jonge duintjes, coörd. 212.8-612.6, 9-9-2009, op *Cladonia pocillum*, hb. Brand 57726.

Terschelling, Boschplaat, Tweede duintjes, Derde Duintjes, N-deel, bij Grote Kaap, op N-helling in vrij hoog duin, coörd. 162.3-604.9, 20-8-1995, op *Cladonia grayi (novochlorophaea)*, hb. Brand 33126.

Zandvoort, ca. 2.2 km van zee, O van Wurmenveld, op open, vlak duinlandschap, coörd. 99.1-488.5, 12-11-1989, op *Cladonia grayi (novochlorophaea)*, hb. Brand 21179.

Zandvoort, duinen bij paal 63, ca. 350 m van zee, op open NW helling, *Tortulo-Phleetum*, coörd. 97.7-490.3, 4-11-1989, op *Cladonia pocillum*, hb. Brand 21107.

Havelte, voorm. vliegveld, 1 km N v. dorp, op hei in open plekjes tussen opslag, lemig zand, coörd. 212.7-533.2, 8-9-1985, op *Cladonia* sp., hb. Brand 12484.

Bloemendaal, Kennemerduinen, terrestrisch in duin, 3500 m van strand, coörd. 101.7-491.65, 1-10-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23700.

Bloemendaal, Kennemerduinen, terrestrisch in duin, 3350 m van strand, coörd. 101.4-491.5, 1-10-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23699.

Schouwen, Verklikkerduinen, op 500 m van strand, coörd. 38.3-415.85, 3-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23734.

Bloemendaal, Kennemerduinen, Grote Vlak, op duin, N-helling, c 2.6 km van zee, coörd. 101.1-493.6, 1-10-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 19198.

Bloemendaal, Kennemerduinen, terrestrisch in duin, 2400 m van strand, coörd. 100.6-492, 1-10-1983, op *Cladonia* sp., hb. Brand 23696.

Den Helder, Grafelijksheidsduinen, O deel, op geaccidenteerd open duin op kalkarm zand, coörd. 110.75-551.24, 6-9-2010, op *Cladonia grayi* (*novochlorophea*), hb. Brand 61281.

Lichenochora obscuroides (Linds.)

Triebel & Rambold (1992) – 7412

Wieringen, Amsteldiepdijk, Amstelmeerzijde bij km 10.5, op kalksteen van beschoeiing, exp. Z, coörd. 121.6-544.8, 27-7-2000, op *Phaeophyscia orbicularis*, hb. Brand 41408.

Halsteren, op kalksteen van losse blokken op dijk, coörd. 74-392.3, 3-9-2010, op *Phaeophyscia orbicularis*, hb. Brand 61193.

Lichenostigma rugosum G. Thor (1985) – 7392

Buren, stadsmuur, O-deel, coörd. 151.5-435.9, 16-9-2009, op *Diploschistes scruposus*, hb. Brand 58129.

Monodictys epilepraria Kukwa & Diederich (2005)

Apeldoorn, paleispark Het Loo, O-eind van vijver bij Oude Sprengen, op Acer in bos, coörd. 192.5-472.2, 8-3-2002, op *Lepraria incana*, hb. Brand 44172.

Phaeosporobolus usneae D. Hawksw. & Hafellner (1986) – 7414

Groningen-Aduard, Nieuwklap, op *Ulmus* aan buiten gebruik zijnd stuk hoofdweg, coörd. 227.8-584.9, 5-6-1991, op *Ramalina farinacea*, hb. Brand 25933b.

Pronectria tenacis (Vouaux) Lowen (1990) – 7415

Lelystad, natuurpark, op rand van schelpenpad, coörd. 164-500, 8-7-1989, op *Collema limosum*, hb. Brand 20809.

Refractohilum peltigerae (Keissl.) D. Hawksw. (1977) – 7416

Heel, Osen, NO van Anna's Beemd, op zandig, braakliggend landje (opgevuuld deel van

grindgat), coörd. 191.4-354.2, 13-9-2009, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 58017.

Best, Prinses Christinalaan, op zandig, braakliggend terrein, coörd. 154.1-391, 11-9-2009, op *Peltigera extenuata*, hb. Brand 57964.

Sellingen, Ter Borg, Borgerveld, op kale grond, voormalige akker (nu als natuurontwikkeling), coörd. 271.4-551, 14-8-2009, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 57829.

Heeg, Gouden Boaljum, op open, jong grasveld op zand bij pas aangelegd haventje, coörd. 170.2-553.4, 11-9-2005, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 51119.

Appingedam, Spoorwegovergang Fivelweg, op kale grond langs spoor, coörd. 253.5-594.3, 14-9-2005, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 51229.

Baarle-Nassau, bij voorm. spoorweg, bij hoeve Beatrix, Z van dorp, op zandig, ruderaal terreintje langs voorm. spoor, coörd. 123.3-380.3, 22-8-2000, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 41869.

Haaren (NB), Heusdense Baan, leemkuilen, op lemig zand van talud van leemplas, met o.a. *Salix repens*, coörd. 140.6-401.9, 21-9-1999, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 39693.

Scutula dedicata Triebel, Wedin & Rambold (1997) – 7419

Deventer, Colmschate, Nieuwe begraafplaats, op zandige open grond, coörd. 212-473.4, 29-8-2005, op *Peltigera didactyla*, hb. Brand 51008.

Enschede, Parallelweg, op zandig braakliggend terrein, met *Tanacetum vulgare* en *Conyza canadensis*, coörd. 253.3-473.8, 27-8-2005, op *Peltigera extenuata*, hb. Brand 50961

Sphaerellothecium propinquellum (Nyl.) Cl. Roux & Triebel (1994) – 7420

Goudswaard, W van molen, op Oude Juglans, op dijk in dorp (5 meest O bomen bekeken), coörd. 78.3-423.5, 17-10-1999, op *Lecanora carpinea*, hb. Brand 39784.

Stigmatidium clauzadei Cl. Roux & Nav.-Ros. (1994) – 7421

Cadier en Keer, groeve Schiepersberg, voorste deel, op loodrechte tufkrijtwand, exp. NW, beschut, coörd. 182.6-315.7, 12-5-1988, op *Verrucaria viridula*, hb. Brand 17762b.

Bemelerberg, O. deel, op tufkrijt van steile Z-rots, kleine, geïsoleerde rotsopduiking in kalkgrasland, coörd. 181.9-317.9, 12-5-1988, op *Verrucaria viridula*, hb. Brand 17805.

Tremella lichenicola Diederich (1986) – 7422

Ermelo, Leuvenum, N van De Zandmolen, op *Fraxinus* aan beek, coörd. 181-477.2, 7-5-1978, op *Mycoblastus fucatus*, hb. Brand 7461.

Tremella pertusariae Diederich (1996) – 7404

Apeldoorn, Oude Loo, op zeer oude eik, vrijstaand in beschut gazon, coörd. 192.9-472, 16-4-2002, op *Pertusaria hymenea*, hb. Brand 44263.

Putten, Sprielderbosch, bij Solse Gat, aan Laak (ZW zijde), 5 m NW van hekje van Solse Gat, op *Fagus* in bos, aan pad, gevorkte stam, coörd. 173.9-474.3, 3-6-1997, op *Pertusaria hymenea*, hb. Brand 35905.

Zwackhiomyces berengerianus (Arnold) Grube & Triebel (1990) – 7418

Voorne, Rockanje, 1-2 Jachtpad, op duin, *Tortulo-Phleetum*, coörd. 63.7-435.8, 12-1971, op *Bacidia bagliettoana*, hb. Brand 2381.

Literatuur

Aptroot, A, A.M. Brand, C.M. van Herk & L.B. Sparrius. 2009. Veranderingen in de checklist van de Nederlandse korstmossen en korstmosparasieten. *Buxbaumia* 82: 6-13.

Auteursgegevens

A.M. Brand, Klipperwerf 5, 2317 DX Leiden, a.maartenbrand@gmail.com

L.B. Sparrius, Vrijheidslaan 27, 2806 KE Gouda, sparrius@blwg.nl

A. Aptroot, Gerrit van der Veenstraat 107, 3762 XK Soest, andreaptroot@gmail.com

Abstract

31 Lichens and lichenicolous fungi new to the Netherlands

Seven lichens and 24 lichenicolous fungi are reported as new to The Netherlands. New lichens are *Chaenotheca phaeocephala*, *Collema cocophorum*, *Epigloea grummannii*, *Lecidea exigua*, *Micarea xanthonica*, *Opegrapha soreidifera* and *Physcia dimidiata*, all of which are reported from one locality each. New lichenicolous fungi are *Abrothallus parmotrematis*, *Acremonium lichenicola*, *Arthonia almquistii*, *Arthonia clemens*, *Arthonia molendoi*, *Cercidospora epipolytropica*, *Cercidospora ulothii*, *Chaenothecopsis vainioana*, *Dacampia rufescentis*, *Didymellopsis pulposi*, *Epicladonia sandstedei*, *Epicladonia stenospora*, *Lichenochora obscureides*, *Lichenostigma rugosum*, *Monodictys epilepraria*, *Phaeosporobolus usneae*, *Pronectria tenacis*, *Refractohilum peltigeriae*, *Scutula dedicata*, *Sphaerellothecium propinquellum*, *Stigmidium clauzadei*, *Tremella lichenicola*, *Tremella pertusariae* and *Zwackhiomyces berengerianus*.

Het mossencahier van J.L. Franquet, een vroeg 19de-eeuws herbarium uit Maastricht

1. Franquinet's botanische nalatenschap

Eddy Weeda

Dit artikel gaat over een bron van oude mosvondsten die tot dusver niet effectief ontsloten is. De gegevens hebben weliswaar tot tweemaal toe hun weg naar publicaties gevonden, maar zijn ook tweemaal weer in vergetelheid geraakt. Begin 2012 besloten Rienk-Jan Bijlsma, Henk Siebel en de auteur van dit verhaal de vergeten vondsten alsnog in de bloedsomloop van de Nederlandse bryofloristiek te brengen. Nasporingen naar oude vondsten van *Hookeria lucens* (Weeda 2011) zetten ons op het spoor dat naar het Natuurhistorisch Museum in Maastricht bleek te leiden. Inmiddels heeft ons onderzoek ook al tot

de eerste 'terugvondst' geleid: *Ditrichum pallidum* bleek na 180 jaar nog steeds aanwezig in het Savelsbos.

Franquet, Maastrichts apotheker en natuuronderzoeker

Onze aandacht gold Jean Lambert Pierre Franquet (1788-1871/72), een Maastrichts natuuronderzoeker die actief was in het tweede kwart van de 19de eeuw. In die tijd kende Maastricht een bloeiend wetenschappelijk verenigingsleven met Frans als voertaal. Later verkruimelde dit netwerk langzamerhand, onder meer als gevolg van oorlogsomstandigheden (Graatsma 2003,